Raadsvoorstel

Portefeuillehouder: **Antoinette Ingwersen**	**Opgesteld door:** **Frans van der have**, **BOR Beheer**	
Besluitvormende vergadering: 25 april 2024	**Registratienummer collegebesluit:** 342258	**Raadsnummer** (niet invullen, dit vult de griffie in)
Titel / onderwerp: Afvalbeleid 2024 - 2026		

Samenvatting:
Met de invoering van tariefdifferentiatie per 1 januari 2020 heeft de gemeente Nieuwkoop een flinke stap gezet naar een betere afvalscheiding. De doelstelling van 75 % hergebruik wordt gerealiseerd en de hoeveelheid restafval is afgenomen tot 112 kilogram per inwoner per jaar. Uit de landelijke en regionale benchmark blijkt dat tariefdifferentiatie in combinatie met bronscheding van PMD voor een weinig stedelijke gemeente als Nieuwkoop een goed functionerend systeem is. De kosten van het systeem zijn vergelijkbaar met andere Cyclus-gemeenten en buurgemeenten. Ook is er voldoende draagvlak bij de inwoners.
In de oriënterende gemeenteraad van 11 januari 2024 zijn de resultaten van diftar gepresenteerd. Ook is bekeken welke verdere verbeteringen mogelijk zijn in de komende periode. In dit raadsvoorstel worden de keuzes voorgelegd voor besluitvorming.

Voorgesteld besluit:
De raad wordt voorgesteld het huidige beleid voor het inzamelen van huishoudelijk afval voor de periode 2024 – 2026 te continueren, meer specifiek:

1. De wijze van inzamelen van het restafval te handhaven (minicontainers 1 x per twee weken en verzamelcontainers voor de gestapelde bouw).
2. Het behouden van de huidige tariefstructuur van de afvalstoffenheffing: Een ‘relatief’ hoog vastrecht en bescheiden variabele tarieven voor restafval.
3. Doorgaan met bronscheiding van PMD.
4. De huidige wijze van inzamelen voor de komende drie jaar vaststellen.
5. De PMD-inzameling bij de gestapelde bouw verbeteren. De PMD-zakken wekelijks inzamelen in plaats van elke veertien dagen. De jaarlijkse kosten hiervoor bedragen € 20.092 (€ 1,63 per huishouden). Deze kosten dekken uit een verhoging van de afvalstoffenheffing.
6. Het college wordt gevraagd ontwikkelingen op het gebied van inzamelmiddelen, inzameling en verwerking van afval actief te blijven volgen. Als mogelijke maatregelen bijdragen aan de doelstellingen van Nieuwkoop deze separaat aan de raad voorleggen ter besluitvorming. Als eerste zal dit een demontagehal voor grof huishoudelijk restafval zijn.

burgemeester en wethouders van Nieuwkoop

TOELICHTING

Inleiding / aanleiding
In het Collegeprogramma 2022 – 2026 is opgenomen dat we het systeem met tariefdifferentiatie (diftar) monitoren en periodiek evalueren op kosten voor de inwoner, efficiëntie van het systeem, effect op het milieu en een mogelijke overstap in relatie gemaakte kosten voor het diftar-systeem.
In april 2023 jaar is de 'Evaluatie Afvalbeleid gemeente Nieuwkoop 2020 – 2022' naar de gemeenteraad verstuurd.
In de oriënterende raad van 11 januari 2024 zijn de resultaten van diftar gepresenteerd. Ook is bekeken welke verdere verbeteringen mogelijk zijn.

Beoogd (maatschappelijk) effect
Met de invoering van diftar wordt een betere afvalscheiding en minder restafval beoogd. Uit de evaluatie blijkt dat de afvalscheiding is toegenomen van 60 % (2018) naar 76 % (2022). De hoeveelheid restafval is in dezelfde periode verminderd van 212 naar 112 kilogram per inwoner per jaar.
De landelijk doelstelling, en die van Nieuwkoop, was lange tijd 30 kilogram restafval in 2025. In het Rijks Uitvoeringsprogramma 'Van Afval Naar Grondstof' is dit min of meer losgelaten. Er komt meer nadruk op de verbetering van de kwaliteit van de apart ingezamelde grondstoffen. Vervuiling maakt het hergebruik moeilijker. Er wordt nu landelijk onderzocht wat een nieuwe haalbare doelstelling kan zijn.

Kader / eerdere besluiten / voorgeschiedenis
In april 2019 heeft de gemeenteraad besloten om op 1 januari 2020 tariefdifferentiatie in te voeren.

Participatie / betrokken partijen / personen
Het meest recente bewonersonderzoek is in september en oktober 2021 via Denk Mee uitgevoerd (426 deelnemers). 85 % van de respondenten vindt afvalscheiding (heel) belangrijk. Slechts 5 % vindt het onbelangrijk.
De tevredenheid over de inzameling van diverse afvalstromen varieert van 3,6 tot 4,2 op een schaal van 1 tot 5. 60 % van de respondenten geeft aan dat diftar hen stimuleert om afval te scheiden. 59 % vindt het ook eerlijk. 23 % vindt dat het niet stimuleert, 20 % vindt het niet eerlijk.
Uit het bovenstaande, en de goede resultaten wat betreft afvalscheiding, blijkt dat er voldoende draagvlak is voor de huidige wijze van afvalinzameling.

Duurzaamheidsaspecten
Bij het (maatschappelijk) effect staat het hergebruik toegelicht. Hiermee wordt Nederland meer circulair. Een circulaire economie is een belangrijk instrument voor een beter klimaat, een grotere biodiversiteit en minder vervuiling. Efficiënter en langer gebruik van grondstoffen vermindert uitstoot van broeikasgassen. Voor de productie van grondstoffen en de verwerking in producten is namelijk energie nodig, waarbij de broeikasgassen vrijkomen. Door minder grondstoffen te gebruiken is ook minder land nodig en wordt het milieu minder vervuild. Dat komt de biodiversiteit ten goede. Ten slotte zal minder afval leiden tot minder vervuiling. Hierdoor kan bijvoorbeeld de plastic soep in onze oceanen verminderen (bron Rijksoverheid).

Gezondheid
Zie duurzaamheidsaspecten.

Varianten met argumenten voor en tegen

In de oriënterende raad van 11 januari 2024 zijn vier varianten op het huidige inzamelmodel gepresenteerd.

1. Een andere manier van restafval inzamelen

Hierbij kunnen huishoudens de minicontainer voor restafval minder vaak aanbieden, bijvoorbeeld nog maar 1 x per 4 weken. Een andere manier is dat alle huishoudens (met uitzondering van het buitengebied) gebruik gaan maken van ondergrondse containers voor restafval. Een combinatie van beiden is ook mogelijk. De gedachte hierachter is dat huishoudens meer moeite moeten doen om het restafval kwijt te kunnen en daarom het afval beter gaan scheiden.
Het voordeel is dat het hergebruik kan toenemen naar 85 % en de hoeveelheid restafval kan verminderen tot 70 kilogram per inwoner per jaar. Een nadeel is een te verwachte toename van de verontreiniging van PMD en GFT-afval. Ook zal een deel van de huishoudens de restafval container van 140 liter willen vervangen door een container van 240 liter. Bij het plaatsen van ondergrondse containers voor restafval moeten de minicontainers vervroegd worden afgeschreven. Tenslotte hebben bewoners voorafgaand aan de invoering van diftar aangegeven dat men voor restafval liever een minicontainer gebruikt dan een ondergrondse container.
De voor- en nadelen tegen elkaar afwegend wordt voorgesteld de huidige inzamelsystematiek (minicontainers) en frequentie (1 x per 2 weken) te handhaven.

2. Een hoger variabel tarief voor restafval

Bij deze variant wordt het variabele tarief op restafval verhoogd en het vaste tarief verlaagd. Een huishouden wordt hierdoor mogelijk meer geprikkeld om afval te scheiden. Een vergelijking leert echter dat de afvalscheiding niet persé verbetert. Financieel is er het risico op onderdekking van de afvalstoffenheffing, als huishoudens nog minder vaak gaan aanbieden dan gecalculeerd. Een hoger variabel tarief kan zorgen voor sterke fluctuaties van de afvalstoffenheffing.
Voorgesteld wordt om de huidige tariefopbouw te continueren.

3. Nascheiding PMD in plaats van bronscheiding

In de gemeente Nieuwkoop worden plastic en metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD) al sinds 2009 aan de bron gescheiden. Op dit moment in de laagbouw met minicontainers en in de gestapelde bouw met zakken. Per inwoner wordt er per jaar 32,3 kilogram apart ingezameld. Rekening houdend met verontreiniging is het netto 27,1 kilogram.
Een alternatief is het achteraf, in een sorteerinstallatie, scheiden van het PMD. Het restafval en het PMD wordt dan als één fractie ingezameld. Vooral de meer stedelijke gemeenten, waar het scheiden aan de bron moeilijk is, zijn dit gaan toepassen. Een nadeel is dat het rendement lager is (ongeveer 18 kilogram) en de kosten hoger (ongeveer € 10 per huishouden). Bij nascheiding hoeft een inwoner niet meer na te denken over de soms ingewikkelde scheidingsregel, bij bronscheiding is men zich wel meer bewust van de grote hoeveelheid verpakkingen.
Op basis van de huidige situatie wordt voorgesteld om door te gaan met bronscheiding van PMD.

4. Aanvullende maatregelen

Als laatste kan gekozen worden voor het continueren van de huidige systematiek maar wel (kleine) verbeteringen doorvoeren:

- Wekelijks PMD inzamelen bij de gestapelde bouw:

Bewoners van appartementen geven aan dat men het problematisch vindt om PMD-zakken veertien dagen inpandig te bewaren. Men heeft te weinig ruimte en het geeft geuroverlast. Een oplossing is om de PMD-zakken bij de 1.120 appartementen wekelijks in te zamelen in plaats van elke veertien dagen. De jaarlijkse kosten hiervoor bedragen € 20.092 (€ 1,63 per huishouden). Deze kosten dekken uit een verhoging van de afvalstoffenheffing.

Het voorstel is om deze extra service aan te bieden.

- Extra verzamelcontainer voor papier:

In het collegeprogramma staat het plaatsen van extra verzamelcontainers voor papier opgenomen. Nu staan deze alleen in Nieuwkoop, Noorden, Woerdense Verlaat en Ter Aar (Vomar). Extra ondergrondse papiercontainers kunnen geplaatst worden bij de winkelcentra in Langeraar, Ter Aar (dorpshart) en Nieuwveen. Een voordeel is dat huishoudens met weinig ruimte (appartementen) vaker het papier apart kunnen inleveren. Een nadeel is dat andere huishoudens en ook bedrijven de papiercontainers gaan gebruiken. We zien nu dat er veel karton naast de bestaande containers wordt geplaatst. Tegelijkertijd zien we dat door het karton de inworpopening van de container verstopt raakt. We blijven daarom de minicontainer voor papier promoten. We onderzoeken wel de mogelijkheden bij de nieuwe centrumplannen (Ter Aar, Langeraar en Nieuwveen) om toch ondergrondse papiercontainers te plaatsen.

- (Inzameling van) luiers en incontinentiemateriaal:

11 % van het restafval bestaat uit luiers en incontinentiemateriaal. Eerder is berekend dat de aparte inzameling jaarlijks € 60.000 bedragen (brief aan gemeenteraad van 5 juni 2022, zaaknummer 54031). Op dit moment is de verwerkingscapaciteit bij ARN in Nijmegen beperkt. Over de mogelijke bouw van een nieuwe fabriek in de regio Meerlanden / Amsterdam is niets nieuws te melden. Andere ontwikkelingen zijn een onderzoek naar de invoering van producentenverantwoordelijkheid voor luiers en de toenemende aandacht voor wasbare luiers.
Voorgesteld wordt om dit punt te agenderen als er meer duidelijkheid is over nieuwe verwerkingscapaciteit en/of de producentenverantwoordelijkheid.

In de oriënterende raad zijn de consequenties besproken van tariefdifferentiatie voor inwoners met veel medisch afval en/of minima met kinderen in de luiers. Hier komt de gemeente Nieuwkoop als volgt aan tegemoet:
Medisch afval
Inwoners met medisch afval kunnen kwijtschelding afvalstoffenheffing aanvragen voor een deel van de aanbiedingen: https://www.nieuwkoop.nl/medisch-afval. In de periode 2020 - 2023 maken jaarlijks tussen de 80 en 100 inwoners gebruik van deze regeling.
Minima
Huishoudens met een laag inkomen kunnen kwijtschelding afvalstoffenheffing aanvragen voor het vastrecht en een deel van de aanbiedingen: https://www.svhw.nl/kwijtschelding-aanvragen/voor-welke-belastingen-is-kwijtschelding-mogelijk/nieuwkoop/. In 2023 maakten 235 huishoudens gebruik van deze regeling.
Kosten
In 2023 is € 57.364 aan vastrecht kwijtgescholden. In 2022 is € 14.608 aan ledigingen of inworpen kwijtgescholden (2023 is nog niet bekend). Deze kosten zitten in de begroting van het Sociaal Domein.

- Een demontagehal voor grof huishoudelijk restafval.

Op de Milieustraat wordt per inwoner per jaar nog 18 kilogram grof huishoudelijk restafval aangeboden. Cyclus heeft op basis van een proef een businesscase uitgewerkt voor een deontagehal. Het grof huishoudelijk restafval wordt gedemonteerd waarna 60 tot 70 % als grondstof kan worden hergebruikt. Cyclus komt in het eerste kwartaal van 2024 met een definitief voorstel.

Voorgesteld besluit
Op basis van de varianten met argumenten voor en tegen wordt voorgesteld het huidige beleid voor het inzamelen van huishoudelijk afval voor de periode 2024 – 2026 te continueren, meer specifiek:
1. De wijze van inzamelen van het restafval te handhaven (minicontainers 1 x per twee weken en verzamelcontainers voor de gestapelde bouw).
2. Het behouden van de huidige tariefstructuur van de afvalstoffenheffing: Een ‘relatief’ hoog vastrecht en bescheiden variabele tarieven voor restafval.
3. Doorgaan met bronscheiding van PMD.
4. De huidige wijze van inzamelen voor de komende drie jaar vaststellen.

5. De PMD-inzameling bij de gestapelde bouw verbeteren. De PMD-zakken wekelijks inzamelen in plaats van elke veertien dagen. De jaarlijkse kosten hiervoor bedragen € 20.092 (€ 1,63 per huishouden). Deze kosten dekken uit een verhoging van de afvalstoffenheffing.
6. Het college wordt gevraagd ontwikkelingen op het gebied van inzamelmiddelen, inzameling en verwerking van afval actief te blijven volgen. Als mogelijke maatregelen bijdragen aan de doelstellingen van Nieuwkoop deze separaat aan de raad voorleggen ter besluitvorming. Als eerste zal dit een demontagehal voor grof huishoudelijk restafval zijn.

Kanttekeningen / risico's en beheersmaatregelen
De afvalmarkt is continu in beweging: inzameling extra afvalstromen, bron- of nascheiding PMD in combinatie met tariefdifferentiatie en producentenverantwoordelijkheid. Deze ontwikkelingen blijven we volgen.
Een (financieel) risico is de kwaliteit van de apart inzamelde grondstoffen PMD, GFT-afval en oud papier en karton. Op dit moment (november 2023 - februari 2024) wordt het ingezamelde PMD deels afgekeurd. Samen met de verwerker (Nedvang) en Cyclus wordt een verbeterprogramma uitgevoerd. Er worden extra kwaliteitscontroleurs/afvalcoaches ingezet en er wordt meer gecontroleerd door de inzamelploegen. Ook vindt er extra communicatie plaats.

Financiële en Juridische gevolgen
Als de aanvullende maatregelen niet kostenneutraal kunnen worden ingevoerd moet dit worden opgenomen in de begroting voor de afvalstoffenheffing. Voor de wekelijkse inzameling van de PMD-zakken bij de gestapelde bouw is dit in dit raadsvoorstel berekend.

Bijlagen
- Presentatie Afvalbeleid 2024 - 2026, oriënterende raad 11 januari 2024.
- Evaluatie Afvalbeleid gemeente Nieuwkoop 2020 - 2022, 22 maart 2023, inclusief Bijlage 1 Inzamelresultaten en hergebruik 2018 tot en met 2022 en Bijlage 2 Afvalstoffenheffing in de regio.

Advies meningsvormende raad